

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 73/2019-54

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duřu (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Miroslavom Staníkom, Štefánikova 14, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava I č. k. 12 C 62/2013-301 z 9. októbra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stav konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 73/2019-24 zo 7. februára 2019 prijal podľa § 25 ods. 1 a 3 zákona Národnej

rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12 C 62/2013-301 z 9. októbra 2018 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“).

2. Uznesenie č. k. IV. ÚS 73/2019-24 zo 7. februára 2019 bolo prijaté senátom ústavného súdu v zložení: predsedníčka senátu Ľudmila Gajdošíková (sudkyňa spravodajkyňa), sudca Miroslav Ďuriš a sudca Ladislav Orosz. Sudkyňu Ľudmilu Gajdošíkovej (ako sudkyňu spravodajkyňu, ktorej bola vec pôvodne pridelená náhodným výberom) a sudcovi Ladislavovi Oroszovi skončilo 16. februára 2019 funkčné obdobie. V súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) bola predmetná vec prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a pridelená sudcovi Liborovi Duřovi a v zmysle čl. II bodov 3 a 5 rozvrhu práce bola prerokovaná vo IV. senáte ústavného súdu v zložení: predseda senátu Miroslav Ďuriš a sudcovia Ladislav Dudiš a Libor Duřa (sudca spravodajca).

II.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka sa domáha ústavnosúdnej ochrany z dôvodu, že okresný súd vydal rozhodnutie o zastavení konania aj napriek tomu, že na také rozhodnutie neboli splnené zákonné podmienky.

4. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 197/2016-264 z 25. januára 2018. Okresný súd doručil 2. augusta 2018 právnenému zástupcovi sťažovateľky do elektronickej dátovej schránky správu, ktorej prílohami boli (i) výzva na úhradu súdneho poplatku sp. zn. 12 C 62/2013 z 2. augusta 2018, (ii) platobný predpis k predmetnej výzve a (iii) výzva na doplnenie originálu splnomocnenia na zastupovanie sťažovateľky v označenom konaní. Sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu doplnila v uloženej lehote originál splnomocnenia, avšak súdny poplatok za podané dovolanie v uvedenej lehote neuhradila, tento uhradila 5. novembra 2018.

5. Okresný súd 19. októbra 2018 doručil právnenému zástupcovi sťažovateľky do elektronickej dátovej schránky napadnuté rozhodnutie, ktorým zastavil dovolacie konanie a priznal žalovanému v 2. rade náhradu trov dovolacieho konania. Uznesenie okresného súdu vydal sudca.

6. Sťažovateľka v rámci svojej sťažnostnej argumentácie predovšetkým namieťa, že okresný súd v konaní predchádzajúcom vydaniu napadnutého rozhodnutia porušil jej právo na spravodlivé súdne konanie, keď o vyrubení súdneho poplatku nerozhodol uznesením, ale sťažovateľke doručil iba výzvu bez obsahových náležitostí rozhodnutia, a to aj napriek procesnému ustanoveniu, ktoré okresnému súdu prikazuje vo veci vyrubenia súdneho poplatku v dovolacom konaní rozhodnúť formou uznesenia.

7. Sťažovateľka ďalej poukazuje na to, že okresný súd vydal uznesenie o zastavení konania v čase, keď už začal konať vo veci samej, a teda už nebol dôvod na zastavenie dovolacieho konania, a to ani v prípade úhrady súdneho poplatku po uplynutí súdom určenej lehoty.

8. Pokiaľ ide o upretie ďalších procesných práv, sťažovateľka argumentuje tým, že zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“,

v citáciách aj „Zákon o SP“) zveruje rozhodovanie vo veciach súdnych poplatkov súdnemu úradníkovi. Sudca podľa zákona o súdnych poplatkoch rozhoduje o sťažnostiach podaných proti rozhodnutiam súdneho úradníka. Zákon o súdnych poplatkoch teda vylučuje, aby vo veciach súdnych poplatkov rozhodoval sudca s výnimkou rozhodovania o sťažnostiach proti rozhodnutiam vydaným vyšším súdnym úradníkom. Zákon o súdnych poplatkoch v § 14 ods. 1 výslovne vylučuje použitie § 357 písm. a) Civilného sporového poriadku, ktorý ustanovuje prípustnosť odvolania proti uzneseniu o zastavení konania.

9. Sťažovateľka v tejto súvislosti tvrdí, že pokiaľ v rozpore s procesným predpisom vydá uznesenie o zastavení konania sudca namiesto vyššieho súdneho úradníka, stáva sa aj v spojení s neprípustnosťou odvolania proti uzneseniu o zastavení konania vo veci súdnych poplatkov rozhodnutie o zastavení konania právoplatným dňom doručenia tohto uznesenia. Súd takým postupom a rozhodnutím odníme strane konania právo na podanie relevantného opravného prostriedku, a teda aj jej právo uplatniť také procesné prostriedky, prostredníctvom ktorých je jej umožnené v rámci všeobecného súdnictva namietat' postup súdu pri rozhodovaní vo veciach súdnych poplatkov. Uvedené rozhodnutie má za následok popretie práva strany na dvojinštančnosť súdneho konania.

10. Na základe už uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd Bratislava I uznesením zo dňa 09. 10. 2018, č. k.: 12 C/62/2013-301, porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 odsek 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresný súd Bratislava I uznesením zo dňa 09. 10. 2018, č. k.: 12 C/62/2013-301, porušil základné právo sťažovateľa na zákonného sudcu podľa čl. 48 odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 odsek 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Uznesenie Okresného súdu Bratislava I vydané dňa 09. 10. 2018, č. k.: 12 C/62/2013-301 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania... na účet jeho právneho zástupcu... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

11. Po predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti a následnom rozhodnutí ústavného súdu o jej prijatí na ďalšie konanie zaslal ústavný súd okresnému súdu svoje uznesenie č. k. IV. ÚS 73/2019-24 zo 7. februára 2019. Okresný súd žiadosťou doručenou ústavnému súdu 13. marca 2019 požiadal ústavný súd aj o zaslanie ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

12. Ústavný súd následne doručil okresnému súdu ústavnú sťažnosť, a to spolu s výzvou z 30. augusta 2019, ktorou ústavný súd požiadal okresný súd, aby sa v lehote 14 dní vyjadril k ústavnej sťažnosti, a zároveň, aby v tej istej lehote oznámil ústavnému súdu, či súhlasí s tým, aby ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti.

13. Okresný súd sa vyjadril k ústavnej sťažnosti prostredníctvom svojho predsedu podaním sp. zn. 1 SprV 89/2019 zo 16. septembra 2019, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 20. septembra 2019 a v ktorého relevantnej časti sa uvádza:

«Podľa ustanovenia § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon o súdoch“) sťažnosť môže podať účastník konania alebo strana v konaní. Sťažnosť na postup súdu môže smerovať proti porušovaniu práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov alebo porušovaniu zásad dôstojnosti súdneho konania sudcami, súdnymi úradníkmi alebo zamestnancami súdu, ktorí plnia úlohy pri výkone súdnictva. A preto sťažnosť podaná z iných dôvodov, ako tých, ktoré sú uvedené v predchádzajúcej vete je neprípustná. Podľa ustanovenia § 64 ods. 1 a 2 zákona o súdoch účelom vybavovania sťažnosti je zistiť, či

v danej veci boli spôsobené prietahy v konaní alebo porušené zásady dôstojnosti súdneho konania, a odstránenie zistených nedostatkov. Orgán, ktorý vybavuje sťažnosť, je povinný na účel zistenia stavu veci prešetriť všetky skutočnosti. Ak je to na riadne vybavenie sťažnosti potrebné, vypočuje sa sťažovateľ a vyjadria sa k nej osoby, proti ktorým sťažnosť smeruje, alebo ďalšie osoby, ktoré môžu pomôcť pri prešetrení sťažnosti. Vzhľadom na obsah podanej ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka namieta najmä procesný postup súdu, dávam do pozornosti, že s poukazom na oprávnenia predsedu súdu vyplývajúcich mu z príslušných ustanovení zákona o súdoch, nie je predseda súdu oprávnený akokoľvek zasahovať do konkrétneho procesného postupu a rozhodovacej činnosti súdu v individuálnej právnej veci. Rovnako nie je oprávnený preskúmať rozhodnutia súdov, tie môže účastník napadnúť len riadnymi, prípadne mimoriadnymi opravnými prostriedkami. Predseda súdu môže vykonávať dohľad v súdnom konaní a vybavovaní sťažnosti účastníkov konania len v rámci zákonnej kompetencie danej mu ustanoveniami § 62 ods. 1 a § 64 zákona o súdoch.»

14. Ďalej predseda okresného súdu uvádza, že mu „... ako orgánu riadenia a správy súdu, v súlade s Ústavou Slovenskej republiky garantovanou zásadou sudcovskej nezávislosti neprináleží zasahovať do rozhodovacej činnosti zákonného sudcu v tom, ktorom konaní, zaujímať svoj právny názor k veci a usmerňovať zákonného sudcu akým spôsobom má v konaní postupovať a teda ani posudzovať zákonnosť uznesenia Okresného súdu Bratislava I zo dňa 09.10.2018, č. k. 12 C 62/2013-301, ktorým tunajší súd zastavil dovolacie konanie...“.

15. Predseda okresného súdu v relevantnej časti vyjadrenia poukazuje na to, že nemá právomoc hodnotiť postup zákonného sudcu vo veci, v ktorej súd zastavil dovolacie konanie, pretože nejde o prípad, keď by došlo k prietahom v súdnom konaní alebo k porušeniu dôstojnosti súdneho konania sudcom, súdnym úradníkom alebo zamestnancom súdu. Predseda okresného súdu oboznámil s výzvou a ústavnou sťažnosťou aj zákonnú sudkyňu vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 12 C 62/2013, ktorej vyjadrenie priložil ako prílohu k svojmu vyjadreniu. Predseda okresného súdu uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

16. Zákonná sudkyňa sa vyjadrila tak, že v stručnosti zhrnula postup okresného súdu vedúci k vydaniu napadnutého rozhodnutia a poukázala na zákonnú úpravu, z ktorej okresný súd pri rozhodovaní vychádzal. Vo svojom stanovisku zákonná sudkyňa uviedla:

„Odvolací súd v uznesení č. k. 9Co/15/2019-256 zo dňa 23.9.2019, právoplatnom dňa 30.4.2019, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie 12 C 62/2013 – 301 zo dňa 9.10.2018 uviedol, že zákon o súdnych poplatkoch v § 14 ods. 4 výslovne zveruje rozhodovanie vo veciach súdnych poplatkov vyššiemu súdnemu úradníkovi, a to vrátane rozhodovania o zastavení konania. Pritom na rozhodovanie sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 14 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch). Súčasne s rozhodnutím o zastavení konania, nakoľko ide o rozhodnutie ktorým sa konanie končí, je súd v zmysle § 262 ods. 1 C.s.p. povinný rozhodnúť aj bez návrhu o nároku na náhradu trov konania. Vyšší súdny úradník však nemôže vydať rozhodnutie, proti ktorému zákon pripúšťa odvolanie (§ 5 ods. 2 zákona č. 549/2003 Z. z.), pričom v zmysle § 357 písm. mú C.s.p. je proti uzneseniu o nároku na náhradu trov konania odvolanie prípustné. Zákonodarcom vytvorený nesúlاد právnej úpravy zákona o súdnych poplatkoch, zákona o súdnych úradníkoch a Civilného sporového poriadku spôsobuje aplikačné problémy pri rozhodovaní o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. V zmysle princípu zákazu odopretia spravodlivosti (denegatio iustitiae), ako aj s poukazom na zásadu právnej istoty vyplývajúcej z ústavou garantovaného práva na súdnu a inú právnu ochranu však nemožno dopustiť stav, kedy vy súd o otázke zastavenia konania nerozhodol. Súd sa musí vysporiadať s vyššie načrtnutým legislatívnym konfliktom, a to aj s poukazom na čl. 4 ods. 2 C.s.p. Riešenie zvolené súdom prvej inštancie, keď o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a súčasne o nároku na náhradu trov konania rozhodol zákonný sudca prejednávajúci dotknutý spor, sa javí ako primerané a spravodlivé, v najvyššej možnej miere zachovávajúce procesné práva strán sporu. Zabezpečuje sa tak dosiahnutie rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, vrátane rozhodnutia o náhrade trov konania, a teda riadny prístup k spravodlivosti pre strany sporu a vyhnutie sa právnej neistote. Zároveň nie je stranám sporu upretá možnosť uplatniť opravný prostriedok, ktorým je v tomto prípade odvolanie, o ktorom rozhoduje nadriadený súd v senáte. Súd prvej inštancie rozhodol tiež vecne správne, keď pre nezaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote uvedenej vo výzve, konanie zastavil. Nemožno sa stotožniť

s argumentáciou žalobcu, že v danom prípade už súd začal konať vo veci samej, čo by podľa § 10 ods. 2 písm. a/ zákona o súdnych poplatkoch vylučovalo zastavenie konania. Dovolacie konanie predstavuje samostatné konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, oddelené od jednotného prvoinštančného a odvolacieho konania. Skutočnosť, že v právoplatne skončenom spore začal v minulosti konať vo veci samej súd prvej inštalácie, nie je možné vzťahovať na samostatné dovolacie konanie. Nemožno ani súhlasiť s názorom žalobcu, že zaslaním, resp. doručením dovolania protistrane (prvoinštančný) súd začal konať vo veci samej o dovolaní. Doručenie dovolania protistrane a prípadne ďalších podaní strán sporu, ako aj vyrubenie súdneho poplatku či výzva na odstránenie väd dovolania predstavujú prípravné úkony súdu prvej inštalácie. Na samotné konanie o dovolaní je funkčne výlučne príslušný dovolací súd (§ 35 C.s.p.), ktorý v tomto prípade konať vôbec nezačal. Odvolací súd tiež uviedol, že dôvodom na zrušenie napadnutého uznesenia nie je ani dodatočná žiadosť žalobcu, po uplynutí lehoty uvedenej vo výzve na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie, nakoľko tieto skutočnosti nastali až po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku a nemožno na ne prihliadať (§ 14 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch). Výzva na zaplatenie súdneho poplatku bola žalobcovi doručená... Ako správne odvolací súd vyhodnotil aj rozhodnutie o náhrade trov konania, keď správne a v súlade s § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 C.s.p. súd prvej inštalácie rozhodol o náhrade trov dovolacieho konania...“ Na základe uvedeného považuje zákonná sudkyňa ústavnú sťažnosť za nedôvodnú.

17. Výzvou na vyjadrenie č. k. IV. ÚS 73/2019-39 z 25. septembra 2019 informoval ústavný súd advokáta sťažovateľky o stanovisku okresného súdu, ktoré mu aj v prílohe zaslal s tým, že má možnosť sa k nemu v lehote 14 dní vyjadriť. Ústavný súd súčasne sťažovateľku požiadal o vyjadrenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, ak dospeje k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Sťažovateľka sa vyjadrila podaním z 11. októbra 2019, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 17. októbra 2019 (ďalej len „replika sťažovateľky“). Vo svojej replike sťažovateľka uvádza, že nesúhlasí s argumentáciou okresného súdu, pričom odvolanie proti napadnutému rozhodnutiu podávala „z opatrnosti a to s ohľadom na poučenie súdu v samotnom Uznesení OS.“.

Sťažovateľka ďalej uvádza:

„V zmysle tohto poučenia malo byť proti Uzneseniu OS odvolanie prípustné. Odvolací súd následne odvolanie neodmietol, ale Uznesenie OS v rozpore s účinnou zákonnou úpravou CSP Uznesením Krajského súdu v Bratislave vydaným dňa 29.03.2019, č. k. 9Co/15/2019... potvrdil.“

18. Sťažovateľka vo svojom vyjadrení zrekapitulovala aj svoju odvolaciu argumentáciu proti uzneseniu okresného súdu (nesprávne obsadenie súdu pri rozhodnutí o zastavení konania a z neho vyplývajúcu nemožnosť podania relevantného opravného prostriedku – sťažnosti, odopretie práva na dvojnásťročnosť súdneho konania, nesplnenie podmienok na zastavenie konania z dôvodu začatia konania vo veci samej). V ďalšej časti repliky sťažovateľka argumentuje v línii svojej sťažnostnej argumentácie. Vo vzťahu k vyjadreniu okresného súdu poukazuje na to, že odkaz na argumentáciu v odôvodnení uznesenia krajského súdu neobstojí, pretože v „... systematike Zákona o SP v spojení s ustanoveniami CSP totiž nejde o chýbajúci nedostatok právneho predpisu, na ktorý zákonodarca nemyslel. Aj v situácii, ktorá nastala totiž možno v osobitnom konaní o zaplatenie súdneho poplatku postupovať procesne správne za použitia účinných právnych noriem a to bez použitia čl. 4 ods. 2 CSP...“

Zákon o súdnych poplatkoch v súvislosti s príkazom rozhodovať vo veciach súdnych poplatkov súdnym úradníkom nepočíta v prípade rozhodovania o zastavení konania so skutočnosťou, že by niektorej zo strán mohli v súvislosti s takým zastavením vzniknúť trovy konania. O nároku na náhradu trov konania totiž súdny úradník rozhodovať nemôže (je proti nemu prípustné odvolanie), pričom o zastavení konania vo veci súdnych poplatkov musí...

V prípade, ak dôjde zo strany protistrany k úkonu voči súdu, týkajúceho sa veci samej (za ktorý úkon by tejto strane patrili trovy konania) má sa za to, že súd oboznámením sa s týmto úkonom začal konať vo veci samej.“

19. Sťažovateľka ďalej poukazuje na to, že z § 436 ods. 2 Civilného sporového poriadku vyplýva, že okresný súd má rozhodnúť o vyrubení poplatku, a to po tom, ako strana na výzvu súdu odstráni nedostatok dovolania. K právnenému názoru vyjadrenému

v uznesení krajského súdu, podľa ktorého na samotné konanie o dovolaní je funkčne výlučne príslušný dovolací súd, pričom prípravné úkony súdu prvej inštancie vykonané v dovolacom konaní nie sú konaním vo veci samej, sťažovateľka uvádza, že Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhoduje o dovolaní ako o procesnom prostriedku, ale to neznamená, že funkčná príslušnosť súdu určuje aj to, ktorý súd koná v jednotlivých štádiách konania po podaní dovolania, pretože „[t]o určujú až samotné ustanovenia o jednotlivých procesných prostriedkoch, v tomto prípade ustanovenia o dovolaní (ust. § 419 a nasl. CSP)“. Sťažovateľka tvrdí nelogickosť argumentácie okresného súdu, pretože sám súd prvej inštancie, teda nie dovolací súd, je oprávnený konanie o dovolaní zastaviť z dôvodu nesplnenia procesných podmienok konania. V závere svojho vyjadrenia sťažovateľka uviedla, že „... netrvá na vytýčení pojednávania v uvedenej veci“.

20. Ústavný súd upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti a uznesení č. k. IV. ÚS 73/2019-24 zo 7. februára 2019 aj zúčastnené osoby, a to s možnosťou vyjadriť sa v lehote 10 dní odo dňa doručenia upovedomenia. Zúčastnená osoba – žalovaný v 2. rade v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 62/2013 sa nevyjadril. Nevyjadrila sa ani zúčastnená osoba – žalovaný v 1. rade v predmetnom konaní, pričom poštová zásielka s upovedomením ústavného súdu a prílohami sa vrátila s vyznačením poznámky „zásielka neprevzatá v odbernej lehote“.

21. V záujme komplexného zistenia právneho stavu veci si ústavný súd vyžiadal od okresného súdu odvolanie sťažovateľky podané proti napadnutému uzneseniu okresného súdu a tiež aj uznesenie krajského súdu, ktorým bolo rozhodnuté o jej odvolaní.

22. Krajský súd vykonal odvolací prieskum vo vzťahu k oboj výrokom uznesenia okresného súdu (bod 5) a napadnuté rozhodnutie potvrdil. V odôvodnení svojho uznesenia poukázal na problematickosť súčasnej právnej úpravy v tom smere, že „[z]ákonodarcom vytvorený nesúlad právnej úpravy zákona o súdnych poplatkoch, zákona o súdnych úradníkoch a Civilného sporového poriadku spôsobuje aplikačné problémy pri rozhodovaní o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. V zmysle princípu zákazu odopretia spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), ako aj s poukazom na zásadu právnej istoty

vyplývajúcej z ústavou garantovaného práva na súdnu a inú právnu ochranu však nemožno dopustiť stav, kedy by súd o otázke zastavenia konania nerozhodol. Súd sa musí vysporiadať s vyššie načrtnutým legislatívnym konfliktom, a to aj s poukazom na čl. 4 ods. 2 C.s.p. Riešenie zvolené súdom prvej inštancie, keď o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a súčasne o nároku na náhradu trov konania rozhodol zákonný sudca prejednávajúci dotknutý spor, sa javí ako primerané a spravodlivé, v najvyššej možnej miere zachovávajúce procesné práva strán sporu. Zabezpečuje sa tak dosiahnutie rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, vrátane rozhodnutia o náhrade trov konania, a teda riadny prístup k spravodlivosti pre strany sporu a vyhnutie sa právnej neistote. Zároveň nie je stranám sporu upretá možnosť uplatniť opravný prostriedok, ktorým je v tomto prípade odvolanie, o ktorom rozhoduje nadriadený súd v senáte.“. Touto argumentáciou sa krajský súd vyrovnáva s nastolenou otázkou rozhodovania sudcu, a to aj vo veci zastavenia konania podľa zákona o súdnych poplatkoch.

23. Pokiaľ ide o samotné zastavenie konania odvolací súd uvádza:

„Súd prvej inštancie rozhodol tiež vecne správne, keď pre nezaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote uvedenej vo výzve, konanie zastavil. Nemožno sa stotožniť s argumentáciou žalobcu, že v danom prípade už súd začal konať vo veci samej, čo by v zmysle § 10 ods. 2 písm. a/ zákona o súdnych poplatkoch vylučovalo zastavenie konania. Dovolacie konanie predstavuje samostatné konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, oddelené od jednotného prvoinštančného a odvolacieho konania. Skutočnosť, že v právoplatne skončenom spore začal v minulosti konať vo veci samej súd prvej inštancie, nie je možné vzťahovať na samostatné dovolacie konanie. Nemožno ani súhlasiť s názorom žalobcu, že zaslaním, resp. doručením dovolania protistrane (prvoinštančný) súd začal konať vo veci samej o dovolaní. Doručenie dovolania protistrane a prípadne ďalších podaní strán sporu, ako aj vyrubenie súdneho poplatku či výzva na odstránenie väd dovolania predstavujú prípravné úkony súdu prvej inštancie. Na samotné konanie o dovolaní je funkčne výlučne príslušný odvolací súd (§ 35 C.s.p.), ktorý v tomto prípade konať vôbec nezačal.“

24. Krajský súd sa vyjadril aj k otázke žiadosti sťažovateľky o predĺženie lehoty na zaplataenie súdneho poplatku tak, že „... dôvodom na zrušenie napadnutého uznesenia nie je ani dodatočná žiadosť žalobcu, po uplynutí lehoty uvedenej vo výzve na zaplataenie súdneho poplatku, o predĺženie tejto lehoty a s tým simultánne zaplataenie súdneho poplatku za dovolanie, nakoľko tieto skutočnosti nastali až po uplynutí lehoty na zaplataenie súdneho poplatku a nemožno na ne prihliadať (§ 14 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch). Výzva na zaplataenie súdneho poplatku bola žalobcovi doručená dňa 2.8.2018, desaťdňová lehota na jeho zaplataenie uplynula dňa 13.8.2018, k zaplataeniu súdneho poplatku a podaniu žiadosti o predĺženie lehoty na jeho zaplataenie došlo až dňa 5.11.2018.“.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

25. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

26. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

27. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

28. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

29. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

V.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

30. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv sťažovateľky uznesením okresného súdu, ktorým zastavil konanie.

31. Sťažovateľka namieta, že jej bolo upreté právo na prístup k súdu, a to preto, lebo okresný súd zastavil konanie v čase, keď už začal konať vo veci samej. V tejto súvislosti je pre ústavný súd (v ďalej rozvedených súvislostiach) rozhodujúce posúdenie, či bol sťažovateľke poskytnutý priestor na plný prieskum rozhodnutia o zastavení konania.

32. Vyšší súdny úradník nie je sudca. Vzťah sudcu a vyššieho súdneho úradníka nie je vzťahom, pri ktorom by mohlo v predmetnom prípade dôjsť k odňatiu právomoci vyššieho súdneho úradníka tak, že by o danej veci (zastavenie konania) rozhodol orgán, ktorý vôbec nemá právomoc vo veci rozhodovať.

33. O popísanú situáciu teda v tomto prípade nejde. Ak by rozhodol vyšší súdny úradník, sťažovateľka by disponovala prostriedkom procesnej obrany, ktorým je sťažnosť proti uzneseniu, o ktorej rozhoduje (by rozhodoval) sudca okresného súdu (individuálne). O odvolaní proti rozhodnutiu sudcu (v situácii, ktorá skutočne nastala) rozhodoval senát odvolacieho, teda krajského súdu.

34. Z uvedeného vyplýva záver, že sťažovateľke sa v tomto prípade neuprelo, resp. nezúžilo právo na prístup k súdu (naopak, inštančne sa rozšírilo). Opačná situácia, teda ak by mal vo veci rozhodnúť sudca, ale rozhodol by vyšší súdny úradník (navyše ak by namiesto riadneho opravného prostriedku, teda odvolania, bola súdom pripustená „len“

sťažnosť ako prostriedok procesnej obrany), by bola porušením práva sťažovateľky. Právny názor okresného súdu, ktorým reagoval na ním posúdený nesúlad právnych predpisov (rovnakého stupňa právnej sily), v nadväznosti na to reflektujúci ústavnoprávnu požiadavku zákazu odmietnutia spravodlivosti (*denegatio iustitiae*) možno postaviť aj do roviny, že okresný súd zvolil výkladové riešenie, ktoré neoslabilo postavenie sťažovateľky ako účastníka konania (čo odvolací súd vykonaním plného prieskumu napadnutého rozhodnutia akceptoval a zrealizoval). Ide teda o ústavne konformné riešenie, pretože otvára pre stranu sporu možnosť jej obrany prostredníctvom odvolania, teda sčasti (vo vzťahu k otázke zastavenia konania) nadštandardne oproti predstavám sťažovateľky o vzniknutej procesnej situácii (predpokladajúcej ako možný len prieskum na základe sťažnosti a tvrdiacej neprípustnosť odvolania, ktoré však „pre istotu“, avšak procesne relevantne, sťažovateľka podala).

35. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ústavný súd v systéme ochrany základných práv a slobôd predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, I. ÚS 480/2013, II. ÚS 544/2017). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

36. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka ústavnou sťažnosťou namieta uznesenie okresného súdu, ktoré zároveň napadla aj riadnym opravným prostriedkom (odvolaním), ktorým rovnako ako v ústavnej sťažnosti žiadala zrušiť napadnuté rozhodnutie. Sťažovateľka teda využila dostupný a účinný prostriedok nápravy pred (odvolacím) krajským súdom. Táto okolnosť (dostupnosť a účinnosť prostriedku nápravy) je potvrdená ďalším priebehom konania, resp. rozsahom prieskumu odvolacieho súdu vo vzťahu k obom napadnutým rozhodnutím riešeným otázkam (zastavenie konania a trovy konania).

37. Pokiaľ ide o vecný prieskum otázok uvedených v závere predchádzajúceho bodu, princíp subsidiarity bráni ústavnému súdu zaoberať sa ním, keďže ústavnou sťažnosťou je napadnuté len rozhodnutie okresného súdu (teda nie krajského súdu, čo už stavia do pozície nadbytočnosti úvahy o ďalšej procesnej obrane sťažovateľky v sústave všeobecného súdnictva, teda pred podaním ústavnej sťažnosti).

38. Ústavná sťažnosť, ktorú podala sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu za súbežne podaného odvolania, teda vytvára procesnú situáciu, ktorá vylučuje právomoc ústavného súdu o nej vecne rozhodnúť. Sťažovateľka sa totiž obrátila s ochranou svojich základných práv na iný orgán (odvolací – krajský súd), ktorý ňou uplatnený opravný prostriedok aj preskúmal a rozhodol o ňom, pričom rozhodnutie krajského súdu sťažovateľka ústavnou sťažnosťou nenapáda.

VI.

Záver

39. Ako z už uvedeného vyplýva, brána k ochrane práv sťažovateľky sa po vydaní napadnutého uznesenia okresného súdu na základe sťažovateľkou zvoleného postupu otvorila prostredníctvom riadneho opravného prostriedku, teda prostredníctvom krajského súdu. Krajský súd na základe odvolania sťažovateľky vykonal plný odvolací prieskum jej námietok formulovaných predovšetkým vo vzťahu k výroku, ktorým došlo k zastaveniu dovolacieho konania pre včasné nezaplatenie súdneho poplatku, a to napriek tomu, že v tejto časti rozhodol sudca okresného súdu namiesto vyššieho súdneho úradníka

(zároveň rozhodol aj o odvolaní proti výroku o trovách konania). Sťažovateľka nemôže v konaní o ústavnej sťažnosti úspešne tvrdiť, že právny názor okresného súdu o prípustnosti odvolania nebol správny, keď sa poučením okresného súdu spravovala, odvolanie podala a krajský súd ho neodmietol, ale vecne preskúmal a rozhodol o ňom. To vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať ústavnú sťažnosť podanú proti napadnutému rozhodnutiu (okresného súdu) z hľadiska právnej úpravy primárne na základe čl. 127 ods. 1 ústavy „*in fine*“.

40. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd uzatvára, že iným spôsobom vybavenia ústavnej sťažnosti, než aký zodpovedá výroku jeho nálezu, by došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu – všeobecné súdy (tu krajský súd) a ústavný súd (m. m. II. ÚS 1/08, II. ÚS 393/2014, III. ÚS 632/2014). Išlo by o taký stav, ktorý je v právnom štáte neaprobateľný, pretože by mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len veľmi ťažko odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu (m. m. II. ÚS 294/2018). Skoršie prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie na uvedenom závere nič nemení, keďže odmietnutie ústavnej sťažnosti pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie nie je (a ani podľa procesnej úpravy účinnej v čase rozhodovania uvedeného v bode 2 tohto odôvodnenia nebolo) obligatórne. Na rovnakom podklade môže teda byť rozhodnuté aj nálezom senátu ústavného súdu (o nevyhovení ústavnej sťažnosti) ako v tomto prípade.

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu